

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Дипломна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»
на тему: «Семантика мовних сугестуєнів в гіпнотичних текстах»

«Semantics of language sugestenes in hypnotic texts»

Виконала: студентка денної форми
навчання спеціальності 035.043
Філологія (Германські мови та
літератури (переклад включно),
перша: німецька

ЧУМАЄВА Діана Самірівна

Керівник: д. пед. н., проф.
Колесниченко Н. Ю.

Рецензент: док. філол. н., проф.
Карпенко О. Ю.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ ___ від __.12.2019 р.
Завідувач кафедри

_____ Кулина І.Г.

Захищено на засіданні ЕК №4
протокол № __ від ____ .12.2019 р.
Оцінка _____

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Голова ЕК _____ Кулина І.Г.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Гіпноз як найвищий рівень сугестії.....	8
1.1. Поняття комунікативного впливу.....	8
1.2. Гіпноз: становлення, природа, механізми.....	10
1.3. Становлення гіпнозу в Німеччині.....	18
1.4. Психолінгвістичні характеристики сугестора.....	21
1.5. Психолінгвістичні характеристики сугерента.....	25
Розділ 2. Вербальні складники гіпнозу. Дієслівна семантика формул гіпнозу.....	28
2.1. Дієслово як елемент вербальної сугестії.....	28
2.2. Класифікація дієслів мови гіпнозу.....	30
Розділ 3. Вербальні складники гіпнозу. Іменникова семантика формул гіпнозу.....	38
3.1. Іменник як складова частина мовної комунікації.....	38
3.2. Сугестивна роль іменника у складі гіпнотичних текстів.....	39
Розділ 4. Вербальні складники гіпнозу. Семантика інших частин мови формул гіпнозу.....	47
4.1. Сугестивна роль числівника у складі гіпнотичних текстів.....	47
4.2. Займенник як елемент вербальної сугестії.....	50
4.3. Сугестивна семантика прикметників та прислівників.....	52
Висновки.....	55
Додаток.....	58
Список використаної літератури.....	59

ВСТУП

Мова – це не просто спосіб отримання інформації у процесі комунікації, це також і один з основних елементів сугестії [27, 139-140]. Мова притаманна саме людині, вона тісно пов'язана з мисленням, свідомістю, пам'яттю, емоціями та іншими вищими психічними функціями людини [28, 475]. К. Маркс і Ф. Енгельс писали, що мова така ж давня, як і свідомість; вона – практична [21], підкреслюючи цим органічну єдність свідомості людини з її мовою. Вплив мовлення на свідомість та підсвідомість людини, її поведінку в значній мірі зумовлений сприйняттям семантичного значення частин мови [27]. Саме цей аспект ми розглядаємо у нашому дослідженні як складник комунікативної сугестії.

Актуальність роботи. Наша тема є вкрай актуальною з огляду зростаючого інтересу науковців, політиків, рекламістів до практичного застосування важелів впливу на поведінку, формування суспільної думки та ціннісних орієнтацій через програмоване конструювання вербальних повідомлень. Наразі вербальний вплив активно вивчають у низці наукових напрямів (прагмалінгвістика, психолінгвістика, комунікативна лінгвістика, теорія мовної комунікації, сугестивна лінгвістика), що визначає актуальність зазначеної проблематики і необхідність її подальшого вивчення. Професор Йосип Абрамович Стернін зазначає: «Вплив на людину за допомогою мовлення і супутніх мовленню невербальних засобів для досягнення цілей, поставлених мовцем» [35, 34] є предметом вивчення практично всіх наук про мовленнєвий вплив. Чималу роль відіграє частиномовна належність мовних сугестивів, вивчення яких дає змогу визначити домінуючі граматичні вектори сугестивного тексту. Отже, дослідження особливостей реалізації семантики частин мови та їхнього впливового потенціалу сьогодні є одним із важливих завдань лінгвістики.

Вплив на людину мовних одиниць, які використовуються у різних сугестивних практиках, їх семантичне значення є предметом вивчення

науки про мовленнєву діяльність людей у психологічних та лінгвістичних аспектах, що передбачає експериментальне дослідження психічної діяльності суб'єкта в засвоєнні та використанні мови як організованої та автономної системи [29]. Вона досліджує особливості функціонування мови і мовлення як психічних феноменів з урахуванням взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників соціально-культурної діяльності особистості. Це питання досліджували багато вчених: О. Брудний, Г. А. Гончаров, І. Р. Домрачева, Є. Доценко, А. П. Загнітко, Л. О. Калмикова, В. М. Кандиба, Т. Ю. Ковалевська, І. Черепанова, Г. Т. Чуприн та інші.

Найбільш показово вплив словом виявляється під час гіпнотичного навіювання, де зміст і форма підпорядковані одній меті - звуженню об'єму свідомості та різкому фокусуванню на змісті навіювання. Це питання досліджували такі науковці: В. М. Бехтерев, Д. Брейд, М. Еріксон, В. М. Кандиба, І. П. Павлов, А. П. Слободяник та інші науковці.

Метою нашого дослідження є вивчення вербального впливу на свідомість та підсвідомість людини, особливостей цього процесу та частиномовної семантики мовних сугестуєнів німецьких гіпнотичних текстів.

Об'єкт дослідження: мовні складники гіпнотичної комунікації.

Предмет дослідження: лексико – граматичні складники мовних складників німецьких гіпнотичних текстів та частотні показники їх уживаності.

Завданнями роботи є такі:

1. Розглянути літературу з проблеми частиномовної семантики мовних сугестуєнів. Висвітлити комплексну природу, механізми та становлення гіпнозу та значення його мовних складників у сучасних сугестивних практиках.

2. Проаналізувати психологічні та лінгвістичні фактори навіювання та гіпнозу.

3. Описати психолінгвістичні властивості сугестора і сугерента як учасників сугестивного процесу.

4. Вивчити та проаналізувати семантику дієслівних та іменникових сугестивних на прикладі їх уживаності у складі німецьких сугестивних текстів, які використовуються у медичній, психологічній, психотерапевтичній практиці.

5. Вивчити та проаналізувати семантику числівників, займенників, прикметників та прислівників як сугестивних складників гіпнотичного тексту.

6. Виявити найчастотніші нейролінгвістичні предикати в текстах гіпнозу.

Для вирішення завдань у роботі використано такі загальні методи дослідження: описовий метод — для визначення характерних властивостей предмета дослідження, метод кількісного підрахунку — для встановлення кількісних показників застосування частин мови, метод спостереження – для спрямованого, організованого сприйняття та реєстрації поведінки сугерентів. Серед спеціальних методів залучаємо метод компонентного аналізу – для виявлення характерної семантики предмета дослідження, елементи методу мілтон-модельної ідентифікації – для аналізу предикатної лексики в текстах гіпнозу, метод контекстуально-інтерпретаційного аналізу – для виявлення семантики аналізованих одиниць в гіпнотичних контекстах.

Джерельною базою є оригінальні приклади живих сеансів гіпнозу німецькою мовою, описані у спеціальній медичній та психологічній літературі. У роботі проаналізовано приклади гіпнотичних текстів, які наведені німецькими вченими та авторами навчальних посібників: *Gerhard H. Eggetsberger «Hypnose. Die unheimliche Realität»*, *Elmar Basse «Lehrbuch. Tiefe Hypnos»*, *Ingo Simon «Hypnosetexte von Ingo Simon»*, *Dr. Dirk Revenstorf «Klinische Hypnose»*, *Wolfgang Künzel «Schlaf!»*. Обрані для аналізу тексти являють собою стенограму німецьких гіпнотичних сеансів у повному обсязі і тому дають змогу здійснити частиномовний аналіз використаних формул гіпнозу від початку і до кінця сеансу. Було опрацьовано 20 гіпнотичних текстів, у яких виокремлено окремі групи дієслів, іменників, числівників, займенників, прикметників та прислівників. Загалом проаналізовано 312

дієслів, 243 іменника, 115 числівників, 170 займенників, 104 прикметників та 90 прислівників.

Також були опрацьовані аудіозаписи живих сеансів гіпнозу та проаналізовані дані спостереження.

Практичне застосування результатів дослідження можливе для подальшого вивчення, поглиблення та викладання питання семантики мовних сугестугенів на спецкурсах з вивчення сучасної німецької мови для філологів – германістів та спецкурсах з вивчення психолінгвістики для студентів гуманітарних факультетів. Зазначені особливості частиномовної семантики мовних сугестугенів можуть бути використані для формування німецькомовних сугестивних текстів психотерапевтичного призначення.

Наукова новизна полягає в тому, що набули подальшого розвитку:

- знання про лексико – граматичний склад німецьких гіпнотичних текстів;
- знання про вплив слова на свідомість на підсвідомість людини;
- знання про вживаність дієслів, іменників, числівників, займенників, прикметників та прислівників у німецьких гіпнотичних текстах.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дипломної роботи були викладені в доповідях на студентських наукових конференціях: заочна Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та молодих учених «Антропоцентрична скерованість сучасної наукової лінгвістичної парадигми», на якій була представлена доповідь «Сугестивні маркери гіпнотичного дискурсу» (Миколаїв, 2018); 74 звітна студентська конференція Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Проблеми українського мовознавства» (Одеса, 2018); 75 звітна студентська конференція Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Одеса, 2019). За матеріалами дипломної роботи опублікована стаття: Чумаєва Д. Частиномовна семантика мовних сугестугенів / Д. Чумаєва // Філологічні студії. Випуск VIII: збірник наукових статей студентів

філологічного факультету. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – С. 141- 144.

Відповідно до зазначеної мети формується така **структура** роботи. Дипломна робота складається із змісту, вступу, чотирьох розділів, висновків, додатку, списку використаної літератури (60 позицій). У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання досліджень. У першому розділі «Гіпноз як найвищий рівень сугестії» здійснено теоретичний аналіз комунікативного впливу, становлення природи, механізмів гіпнозу, становлення гіпнозу в Німеччині, подана стисла характеристика особливостей сугестора і сугерента. У другому розділі «Вербальні складники гіпнозу. Дієслівна семантика формул гіпнозу» проаналізовано фактичний матеріал на основі використаної джерельної бази. У третьому розділі «Вербальні складники гіпнозу. Іменникова семантика формул гіпнозу» проаналізовано фактичний матеріал на основі зазначеної джерельної бази. У четвертому розділі «Вербальні складники гіпнозу. Семантика інших частин мови формул гіпнозу» проаналізовано фактичний матеріал на основі зазначеної джерельної бази. У висновках робиться підсумок роботи, представлені її кількісні та якісні результати. У списку літератури надані відчизняні та зарубіжні джерела. У додатку графічно подаються найвпливовіші частиномовні складники німецьких гіпнотичних текстів та їх відсоткові співвідношення.

Перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення живих сеансів гіпнозу, порівняння сугестугенів у гіпнотичних текстах і зафіксованих під час живого гіпнозу.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження ми дійшли таких загальних висновків:

1. Здійснено огляд літератури з проблеми частиномовної семантики мовних сугестугенів. Висвітлено комплексну природу та механізми феномену впливу та значення його мовних складників у сучасних сугестивних практиках. За даними літератури, ефективність сугестії визначається за рахунок таких факторів: властивостей сугестора (соціальний статус, харизма, волева, інтелектуальна, характерологічна перевага, впевненість у собі, оптимізм, зовнішня і внутрішня привабливість); особливостей сугерента (ступінь навіюваності); відносин, які складаються між ними (довіра, авторитетність, залежність); способів конструювання повідомлення (рівень аргументованості, характер поєднання логічних й емоційних компонентів, підкріплених впливами).

2. На основі опрацьованого теоретичного матеріалу було виявлено, що одним із базових методів сугестивного впливу є вербальний метод, тобто вплив словом. У гіпнозі слово виступає як ключовий елемент впливу на підсвідомість та чинить сугестивну дію на поведінку, наміри та оцінки сугерента.

3. На основі теоретичного матеріалу було виявлено, що ефективність сугестії визначається за рахунок таких факторів: властивостей сугестора та особливостей сугерента, відносин, які складаються між ними, способів конструювання повідомлення (рівень аргументованості, характер поєднання логічних й емоційних компонентів, підкріплених іншими впливами).

4. Визначена важлива роль дієслова в теорії та практиці гіпнозу. За класифікацією дієслів, мова гіпнозу нараховує висловлення з імперативними формулами дієслів у наказовій формі (15%), дієслова теперішнього часу для концентрації уваги на тих психофізіологічних процесах (35,7%), неконкретні дієслова, які означають дію без опису того, як вона була чи буде здійснена

(23,4%), дієслова на позначення ментальної дії (7,5%) та дієслова, направлені на опис емоцій (7%). Визначено процентне співвідношення слів, що представляють різні частини мови та розраховано такий показник, як коефіцієнт дієслівності. За результатами нашого дослідження гіпнотичних текстів можна зазначити, що кількість дієслів у них складає 18,8% від загальної кількості, а з урахуванням віддієслівних іменників – 22,8%.

Інтерес до іменника у психолінгвістичному аспекті викликаний частотністю його вживання та специфікою використання. За даними нашого дослідження гіпнотичних текстів можна зазначити, що кількість іменників складає 15,82% від загальної кількості слів. Серед них виявлено відсоток номіналізацій (процес утворення іменника від дієслова), що складають 6,56%. Через те, що в номіналізації опускається значний обсяг інформації, даний засіб являє собою надзвичайно ефективний інструмент психологічного впливу. За даними аналізу гіпнотичних текстів кількісний показник вживаності неспецифічних номенів (абстрактних іменників) складає 4,35%, що відображає відносно нижчу частотність їх вживання, у порівнянні з іншими проаналізованими показниками.

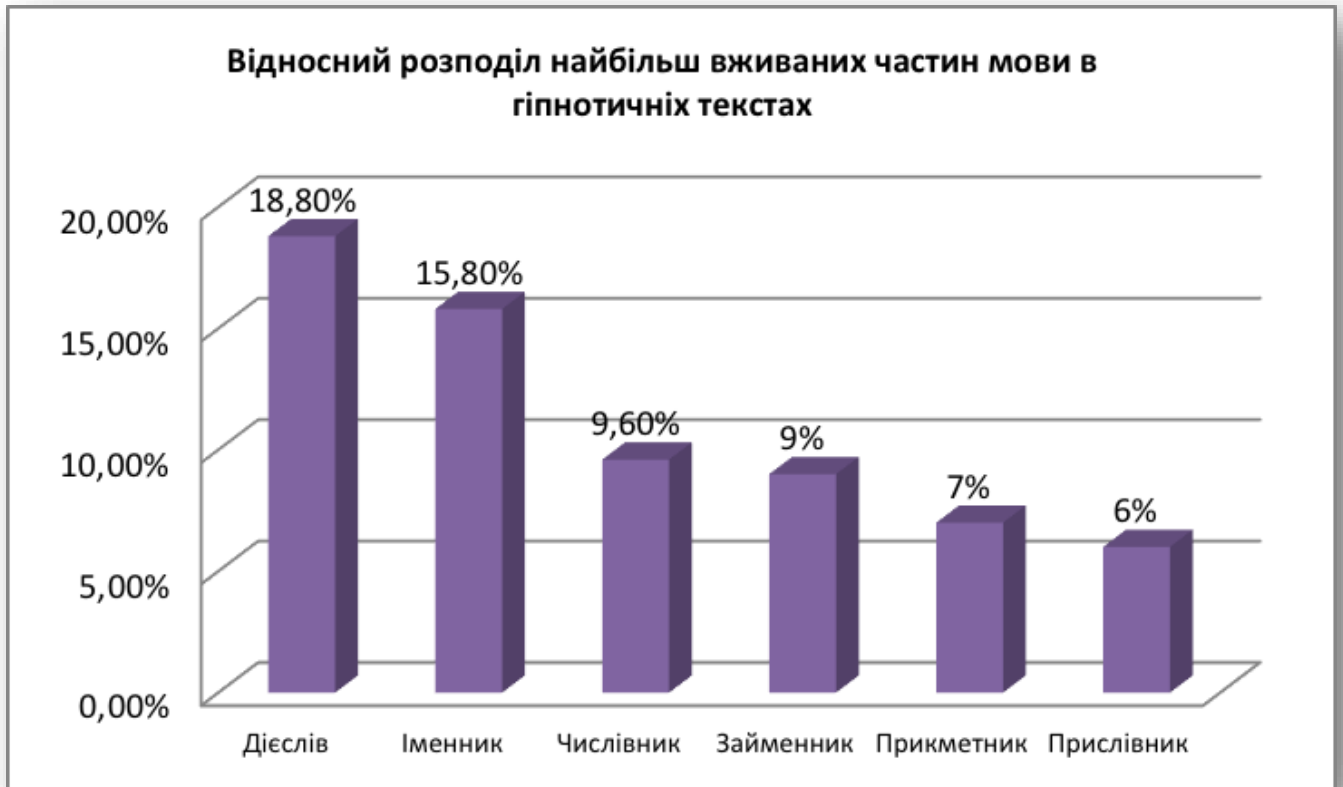
5. Здійснено огляд проблеми вживання числівників, займенників, прислівників та прикметників у текстах наведення гіпнотичного трансу, вивчено та проаналізовано їх семантику як сугестивних складових гіпнотичного тексту. За даними частотного аналізу, їм відведено додаткову функцію для посилення гіпнотичного стану за рахунок їх семантичного значення, особливо це стосується присвійних займенників (5%), кількісних числівників (6,6%), прислівників способу дії (4%) та якісних прикметників (7%).

6. Серед прислівників та прикметників, найбільш частотними предикатами виявилися кінестетичні, що становлять 15,5% від загальної кількості усіх прислівників та прикметників. Менш частотними, але активно вживаними є візуальні предикати, процентний показник яких становить 7% від загальної кількості прислівників та прикметників. Не виявлено жодних

аудіальних, нюхових та смакових предикатів, адже вони відволікають увагу на зовнішні подразники, в той час, як візуальні та кінестетичні допомагають зосередитись на тілесних відчуттях та уявних образах, відповідно.

Проведений аналіз вживаності таких частин мови, як дієслова, іменники, числівники, займенники, прикметники та прислівники, дозволив виявити найвпливовіші частиномовні складники гіпнотичних текстів та розрахувати відсоткові співвідношення, які графічно відображені та наведені в додатку А (див. Додаток). Найвживанішими є дієслова, кількість яких складає 18,8%, другу позицію за частотою вживаності є іменники – 15,8%, майже рівне кількісне співвідношення мають числівники та займенники 9,6%, 9%, найменш частотними виявилися прикметники – 7% та прислівники – 6%.

Додаток А.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арутюнова Н. Д. Проблема числа / Н. Д. Арутюнова // Логический анализ языка : Квантификативный аспект языка / отв. ред. Н. Д. Арутюнова. – М. : Индрик, 2005. – 672 с.
2. Бэндлер Р. Большая энциклопедия НЛП. Структура магии / Р. Бэндлер, Дж. Гриндер. – М. : АСТ, 2015. – 448 с.
3. Бэндлер Р. Паттерны гипнотических техник Милтона Эриксона / Р. Бэндлер, Д. Гриндер. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2007. – 416 с.
4. Бэндлер Р. Трансформэйшн / Р. Бэндлер, Дж. Гриндер. – Сыктывкар : Флинта, 1999. – 296 с.
5. Бехтерев В. М. Внушение и его роль в общественной жизни / В. М. Бехтерев. – СПб. : Питер, 2001. – 256 с.
6. Боденхамер Б. Полный сертификационный курс. Высшая магия НЛП / Б. Боденхамер, М. Холл. – СПб. : Прайм – Еврознак, 2006. – 640 с.
7. Борисова И. Н. Категория цели и аспекты текстового анализа : сб. науч. ст. / И. Н. Борисова. – Саратов : Колледж, 1999. – 300 с.
8. Гончаров Г. А. Суггестия: теория и практика / Г. А. Гончаров. – М. : КСП, 1995. – 147 с.
9. Гринберг Дж. Меморандум о языковых универсалиях / Дж. Гринберг, Ч. Осгуд, Дж. Дженкинс; пер. с англ. Р. М. Фрумкиной. – М., 1970. – Вып. 5. – 31 – 44 с.
10. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / В. Гумбольдт; пер. с нем. – [2-е изд.]. – М. : Прогресс, 2001. — 267с.
11. Демиденко О. П. Стратегії комунікативного впливу у паралінгвальному аспекті [Електронний ресурс] / О. П. Демиденко. – Режим доступу до документа:
http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2013/Philologia/7_132924.doc.htm
12. Жинкин Н. И. Психолінгвістика: избр. тр. / Н. И. Жинкин. – М. : Лабиринт, 2009. – 288 с.

13. Ільницька Л. Л. Англомовний сугестивний дискурс : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.04 / Леся Леонідівна Ільницька. – К., 2006. – 222с.
14. Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування : монографія / Т. Ю. Ковалевська. – Одеса : Астропринт, 2001. – 342 с.
15. Ковалевська Т. Ю. Перспективи нейролінгвістичного програмування в сучасному мовознавстві / Т. Ю. Ковалевська // Стиль і текст. – К., 2003. - Вип. 4. – 107-119 с.
16. Кондашов В. В. Мысли об истине / В. В. Кондашов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. – 121 с.
17. Кохтев Н. Н. Реклама : искусство слова / Н.Н. Кохтев – М. : МГУ, 1997. – 254 с.
18. Леонтьев А. А. Психолінгвістика / А. А. Леонтьев. — Л. : Наука, 1967. – 118 с.
19. Линн С. Основы клинического гипноза: Доказательно-обоснованный подход / С. Линн, И. Кирш. – М. : Психотерапия, 2011. – 352 с.
20. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. – [7-е изд.]. – СПб. : Питер, 2005. – 794 с.
21. Маркс К. Противоположность материалистического и идеалистического воззрений / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М. : Издательство политической литературы, 1966. – Т. 1 – 43 с.
22. Оганесян Н. Т. Практикум по психологии творчества / Н. Т. Оганесян. – М. : ФЛИНТА, 2013. – 528 с.
23. О'Коннор Дж. Введение в НЛП. / Дж О'Коннор, Дж Сеймор. – Челябинск : Версия, 1997. – 256 с.
24. Павлов И. П. Условный рефлекс / И. П. Павлов. – М. : Академия Наук, 1951. – 439 с.
25. Платонов К. И. Слово как физиологический и лечебный фактор / К. И. Платонов. – М. : Медгиз, 1957. – 432 с.

26. Поршнева Б. Ф. О начале человеческой истории (проблема палеопсихологии) : монография / Б. Ф. Поршнева. – М. : Мысль, 1974. – 487с.
27. Психология делового общения : хрестоматия / под ред. Д. Я. Райгородского. – Самара : Издательский дом «Бахрах – М», 2006. – 784 с.
28. Психологический словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.
29. Психотерапевтическая энциклопедия / под ред. Б. Д. Карвасарского. – [2-е изд. доп. и перераб.]. – СПб. : Питер, 2002. – 1024 с.
30. Румянцева И. М. Психология речи и лингвопедагогическая психология / И. М. Румянцева. – М. : Пер Сэ, Логос, 2004. – 320 с.
31. Седов. К. Ф. Нейропсихоллингвистика / К. Ф. Седов. – М. : Лабиринт, 2007. – 224с.
32. Слободяник А. П. Психотерапия, внушение, гипноз / А. П. Слободяник. – [4-е изд., испр. и доп.]. – К. : Здоров'я, 1983. – 376 с.
33. Словник іншомовних термінів / за ред. О. С. Мельничука – К. : Українська радянська енциклопедія, 1974. – 776 с.
34. Современная психология: Справочное руководство / отв. ред. В. Н. Дружинин. – М. : Издательский Дом «Инфра-М», 1999. – 688 с.
35. Стернин И. А. Практическая риторика / И. А. Стернин. – М. : Центр «Академия», 2003.— 270 с.
36. Тукаев Р. Д. Гипноз. Механизмы и методы клинической гипнотерапии / Р. Д. Тукаев. – М. : ООО «Медицинское информационное агентство», 2006. – 446 с.
37. Чуприн Г. Т. Гипноз и внушение / Г. Т. Чуприн. – Х. : Гуманитарный центр, 2014. – 192 с.
38. Шуберт Э. Э. Дискурсивные единицы, уровни, приемы и принципы речевого воздействия в когнитивном аспекте : автореф. дис. на присвоение степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / Э. Э. Шуберт. – Краснодар, 2006. – 24 с.

39. Allen James: Heile Deine Gedanken: Werde Meister deines Schicksals / James Allen. – Freiburg im Breisgau : Lüchow Verlag, 2010. – 80 S.
40. Basset Lucinda: Angstfrei Leben: Das erfolgreiche Programm gegen Streß und Panik / Lucinda Basset. – Langensalza : Beltz Verlag, 2007. – 276 S.
41. Bongartz Walter: Hypnosetherapie / Walter Bongartz, Bärbel Bongartz. – Hogrefe : Hogrefe-Verlag, 2000. – 335 S.
42. Bosque Ignacio El 167 nombre común / Bosque I., Demonte V. – Madrid : España-Calpe, 1999. – 201 p.
43. Burkhard Peter. Die Geschichte der Hypnose in Deutschland [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
<https://www.megstiftung.de/index.php/de/component/phocadownload/category/1-artikel?download=96:geschichte-der-hypnose-in-deutschland>.
44. Butzbach Mike. Hypnose. Das Praxisbuch / Mike Butzbach. – Norderstedt : Books on Demand, 2009. – 124 S.
45. Der Rapport in der Hypnose. Untersuchungen über den thierischen Magnetismus. Schriften der Gesellschaft für psychologische Forschung I: 273 –514 S.
46. Die deutsche Sprache. Kleine Enzyklopädie in zwei Bänden. Herausgegeben von Erhard Agrikola, Wolfgang Fleischer und Helmut Protze unter Mitwirkung von Wolfgang Ebert. – Leipzig : VEB Bibliographisches Institut, 1970. – 1174 S.
47. Dirk Revenstorf. Klinische Hypnose [Электронный ресурс]. – Режим доступа :
https://www.researchgate.net/publication/226217642_Klinische_Hypnose
48. Edgette John : Mental gewinnen: Hypnose im Sport / John Edgette, Tim Rowan. – Carl-Auer Verlag : Carl-Auer Verlag, 2007. – 220 S.
49. Elmar Basse. Lehrbuch. Tiefe Hypnose / Elmar Basse. – Hamburg : Books on Demand GmbH, 2011. – 200 S.
50. Gerhard H. Eggetsberger. Hypnose. Die unheimliche Realität / Gerhard H. Eggetsberger. – Wien, München, Zürich, 1992. – 128 S.

51. Helbig G. Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht / G. Helbig, Jo. Buscha. – Leipzig : VEB Verlag Enzyklopädie, 1986. – 737 S.
52. Hypno 1. Seminarteilnehmer-Heft [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://docplayer.org/20045210-Beispiel-seite-seminarteilnehmer-heft-hypno-1.html>
53. Ingo Simon. Hypnosetexte von Ingo Simon [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://cdn.websiteeditor.net/bf59c82a946d4f2386b0defd85197e55/files/uploaded/Hypnosetexte_Reihe_2_Hypnosetexte_Leseprobe.pdf.
54. Johann Joseph G. Hypnotische Selbstkontrolle / G. Johann Joseph : HyKog, 2017. – 19–34 S.
55. Langacker Ronald W. Foundations of Cognitive Grammar / Ronald W. Langacker. – Stanford : Stanford University, 1987-1991. – 79 p.
56. Langen D. Kompendium der medizinischen Hypnose. Einführung in die ärztliche Praxis / D. Langen. – Basel : S. Karger, 1972. – 128 S.
57. Servan-Schreiber David: Die Neue Medizin der Emotionen: Stress, Angst, Depression: Gesund werden ohne Medikamente / David Servan-Schreiber. – München : Goldmann, 2006. – 320 S.
58. Schmierer, Albrecht; Schütz, Gerhard: Zahnärztliche Hypnose. Erfolgreiche Hypnose und Kommunikation in der Zahnarztpraxis. – Berlin, 2007. – 427 S.
59. Schütz Gerhard. Hypnose in der Praxis. Über das Phänomen der Trance / Gerhard Schütz. – Paderborn : Junfermann Verlag, 1997. – 220 S.
60. Wolfgang Künzel. Schlaf! [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://dolphinpower.eu/images/pdf/Schlaf_Final_Auflage2-web.pdf

Лексикографічні джерела

61. Большой немецко – русский словарь в 2-х томах / под рук. проф. О. И. Москальской. – 12-е издание, испр. – М., 2010. – Т. 1. – 1066 с. – Т. 2. – 1004 с.
62. Новітній німецько – український, українсько – німецький словник / уп. Е. Л. Вальда, С. М. Крименко. – Харків : «Промінь», 2009. – 992 с.

63. Русско – немецкий словарь: 40000 слов / сост. О. Н. Никонова. – М. : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1963. – 1039 с.
64. Современный немецко – русский, русско – немецкий словарь: 100000 слов / сост. С. Д. Романов. – Донецк : ООО ПФК «БАО», 2005. – 1184 с.
65. Duden. Bedeutungswörterbuch / hrsg. und bearb. Von W. Müller. – 2., völlig neu bearb. und erw. Aufl. – Mannheim; Wien; Zürich : Bibliogr. Institut, 1985. – 797 S.
66. Duden. Onlinewörterbuch [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.duden.de/>
67. Duden. Etymologie. Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache. 3., völlig neu bearb. und erw. Aufl. – Mannheim; Wien; Zürich : Dudenverl., 2001. – 960 S.
68. DWDS. Der deutsche Wortschatz von 1600 bis heute [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.dwds.de>
69. Etymologisches Wörterbuch des Deutschen in 3 Bänden. – Berlin : Akademie – Verlag, 1989. – 2093 S.
70. Wörterbuch. Deutsch – Englisch, Englisch – Deutsch. – Glasgow : Davidson Publishing Solution, 2011. – 1508 S.